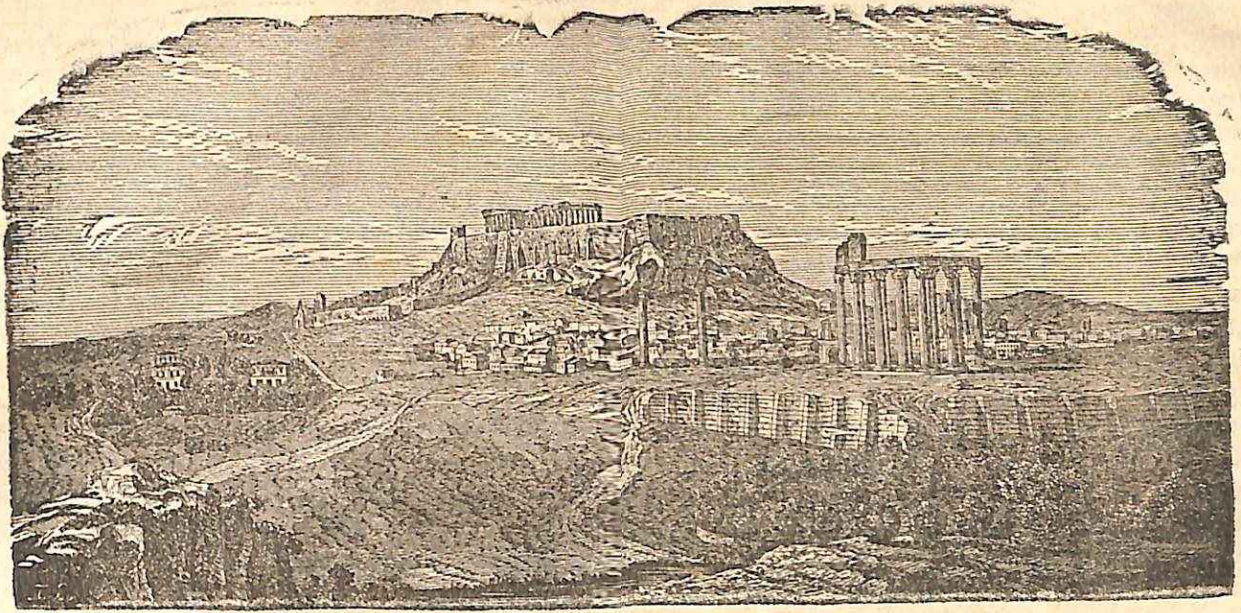

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, 1859.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 214.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

*τῶν Μεγάλων Μαγίστρων τοῦ ἐν Ῥόδῳ
Τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν.*

ΠΡΟ πεντεκαίδεκα ἐτῶν ὁ ἐν Βερολίῳ σοφὸς Κ. Δρ. Ιούλιος Friedlaender, συναγαγὼν ἐκ διαφόρων παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων συγγραφέων τὰ ἐν Ῥόδῳ ὑπὸ τῶν Μεγάλων Μαγίστρων τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ κοπέντα νομίσματα, καὶ προσθέσας ὅσα ἠδυνήθη νὰ εὑρῇ ἀνέκδοτα, ἐδημοσίευσεν σπουδαίαν αὐτοῦ πραγματείαν, τὴν ἐπιγραφομένην· α Die Münzen der Johanniter Orders auf Rhodus. Berlin 1843, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὁποίας ἐξέδοτο τὸ 1845 καὶ παράρτημα. Ἄπαντα δὲ τὰ ἐν τῇ πραγματείᾳ τε καὶ τῷ παραρτήματι ὑπὸ τοῦ Κ. Friedlaender περιγραφόμενα νομίσματα εἶναι τριάκοντα καὶ ἐπτὰ τὸν ἀριθμὸν, τρία δὲ ἕτερα ἐδημοσιεύθησαν μετὰ ταῦτα ὑπ' ἄλλων, ὥστε κατὰ τὸ σύνολον τὰ ἄχρι τοῦδε γνωστὰ νομίσματα τῶν Μεγάλων Μαγίστρων τῆς Ῥόδου συμποσοῦνται εἰς τεσσαράκοντα. Ὅθεν εἰς ἐπαύξεισιν τῆς πολυτίμου ταύτης σειρᾶς δημοσιεύω δέκα καὶ τρία ἕτερα ἀνέκδοτα νομίσματα, ἐξ ὧν ἓν ἐκ τοῦ ἐν Ταυρίνῳ Μουσείου τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Σαρδηνίας, τὰ δὲ λοιπὰ δώδεκα ἐκ μόνης τῆς ἐμῆς συλλογῆς, ἣν, ὡς

πρὸς τὰ νομίσματα τῶν Σταυροφόρων καὶ τῶν ἄλλων ἐν Ἑλλάδι φράγκων κατακτητῶν, δύναμαι χωρὶς ἐπάρσεως νὰ ὀνομάσω τὴν πλουσιωτέραν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ πρώτη καταγωγὴ τῶν Ἱπποτῶν, τῶν διαδοχικῶς ἐπικληθέντων Σπηταλιωτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς Ῥόδου καὶ Μεσλίτης, καὶ τοι μὴ ἀκριβῶς γνωστὴ, φαίνεται ὅμως προγενεστέρα τῆς πρώτης Σταυροφορίας. Κατὰ Γουλιέλμον τῆς Τύρου, τὸν ἀκμάσαντα ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν Σταυροφοριῶν, ἔμποροί τινες ἐξ Ἀμάλφης κατώρθωσαν κατὰ τὸ 1048 διὰ χρημάτων νὰ λάβωσι παρὰ τῶν Καλιφῶν τῆς Αἰγύπτου τὴν ἀδειαν τοῦ ἰδρύσαι ἐγγὺς τοῦ Ἁγίου Τάφου μονὴν δυτικοῦ δόγματος ἀφιερωμένην εἰς τὴν Θεοτόκον. Ταύτῃ δὲ τῇ μονῇ ἀκολουθῶς παρωκοδόμησαν οἱ μοναχοὶ ξενῶνα πρὸς ὑποδοχὴν καὶ θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων ἢ πτωχῶν προσκυνητῶν. Ὁ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἰδρυθεὶς οὗτος ξενὼν ταχέως ἐξάκουστος ἐγένετο, ἐνεκα τῶν μεγάλων ἐξ αὐτοῦ προερχομένων εὐεργεσιῶν· ὁ δὲ προϊστάμενος αὐτοῦ Γεράρδος d' Avesnes ἐπέδειξεν ἐν βραχεί χρόνῳ διαστήματι τοσοῦτον ζῆλον καὶ ἐνεργητικότητα, ὥστε μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων γενομένην άλωσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ τῷ 1099 κατέστη ἀξιὸς τῆς εὐνοίας αὐτοῦ τοῦ Γοδοφρέδου de Bouillon καὶ ἐτέρων χριστιανῶν ἡγεμόνων. Ἐκτοτε οἱ ἀδελφοὶ Σπηταλιῶται ἐχορήγησαν πρὸς τοὺς προσκυνητὰς ἐνόπλους φρουράς, ὅπως ὑπερασπίζωσιν αὐτοὺς ἐκ τῶν συμμοριῶν τῶν Σαρακηνῶν, αἵτινες περὶτρέχοντες ἐκλήζοντο τὴν

καὶ ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τεσσάρων χιλιάδων πολι-
τῶν, φευγόντων τὴν Τουρκικὴν δουλείαν, ἐγκατέλι-
πον τὴν ποθεινὴν 'Ρόδον· οὕτω δὲ τὸ αἶκον τάγμα,
σημασιοποροῦν τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος τεθηνηκότος
μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «*afflictis spes mea rebus*» ἤρ-
ξατο τὴν πενθηρὰν ὁδοπορίαν του. Καὶ πρῶτον μὲν
προσωρμίσθησαν οἱ ἱππῶται εἰς Κρήτην, εἴτα δὲ εἰς
Σικελίαν, καὶ τέλος κατέφυγον εἰς 'Ρώμην, ἔνθα
διέμειναν μέχρις οὗ τῷ 1530 ὁ Αὐτοκράτωρ Κά-
ρολος Ε'. παρέσχεν αὐτοῖς τὴν Μελίτην, ὅπως ἐκεῖ
ἐγκαθιδρύσωσιν αὖθις τὸ Τάγμα των, ἐπὶ συνθήκῃ
ν' ἀποδώσῃ τὴν νῆσον τῇ Σικελίᾳ, ἐάν ποτε τὴν
'Ρόδον ἐπανακτήσωσι, καὶ νὰ διατελῶσιν αἰωνίως
πολεμοῦντες τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς πειρατὰς.

Καὶ ὁ μὲν Σουλεϊμάνης ἐξεστράτευσε κατὰ Μελί-
την· ἀναγκάσθη ὅμως νὰ παλινδρομήσῃ, μὴ δυνάμεις
νὰ καταβάλλῃ τὴν ἡρώϊκην τῶν ἱπποτῶν ἀμυναν,
κυρίως χρεωστούμενην τῷ πολεμικῷ ζήλῳ τοῦ τότε
Μεγάλου Μαγίστρου Ἰωάννου de La Valette. Ἐκτοτε
δέ, οὐδὲν ἀξιάγαστον συνέβη ἐν Μελίτῃ ἄχρι τοῦ
1798, ὅτε ἡ ὑπὸ τοῦ Βοναπάρτου ἀγομένη πρὸς κα-
τάκτησιν τῆς Αἰγύπτου Γαλλικὴ ἐκστρατεία, διελ-
θοῦσα ἐκ τῆς νήσου καὶ τοὺς ἱππῶτας ἐξώσασα, κα-
τέλαβεν αὐτήν.

Περὶ αὐτοῦ δὲ ἀκολουθῶς τῆς νήσου τῷ 1800
εἰς τὴν Ἀγγλικὴν κυριαρχίαν, οἱ ἱππῶται ἐξαπέστει-
λαν πρέσβεις πρὸς τὴν ἐν Βιέννῃ σύνοδον, ζητοῦντες
τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς παρὰ τῶν Ἀγγλων. Ἀλλ' ἐπειδὴ
αἱ τότε δυνάμεις, θέλουσαι ν' ἀνταμείψωσι τὴν Με-
γάλην Βρεταννίαν διὰ τὴν συνέργειάν της ἐν τοῖς
κατὰ τοῦ Ναπολέοντος πολέμοις, ἐφάνηκεν εὐδιάθε-
τοι νὰ ἐπικυρώσωσι τὴν Ἀγγλικὴν τῆς νήσου κυριαρ-
χίαν, οἱ ἱππῶται πᾶσαν ἀπολέσαντες περὶ ἀνακτῆ-
σεως αὐτῆς ἐλπίδα, προσέδραμον πρὸς τὸν Αὐτοκρά-
τορα τῶν 'Ρωσῶν Ἀλέξανδρον, ἱκετεύοντες αὐτὸν
ἐπιμόνως ἵνα ἀντὶ τῆς Μελίτης δοθῇ αὐτοῖς ἡ Κέρ-
κυρα. Ἀλλ' εἰς τὴν τοιαύτην πρότασιν ἠρνήθη ὁ Μο-
νάρχος νὰ συγκατανεύσῃ φοβούμενος, ὡς πλείστοι
λέγουσι, μήπως οὕτως ἀπολέσῃ τὴν ὁποίαν ἔχειρε
παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὐνοίαν.

Οἱ ἱππῶται λοιπὸν ἐκράτησαν τὴν 'Ρόδον ἐπὶ δια-
κόσια καὶ δεκατρία ἔτη· αὐτὴν δὲ ἀπολέσαντες, οὐ-
δέποτε ἔπαυσαν ὀνειροπολοῦντες μέχρις ἐσχάτων ἡ-
μερῶν τὴν ἐπανακτῆσιν της. Ὑπῆρξαν καὶ οὗτοι κρί-
και τινὲς τῆς ὅλης Φραγκικῆς ἀλύσεως, τῆς δεσμευ-
σάσης κατὰ τὸν Μεσαιῶνα τὴν Ἑλλάδα· ἀλλ' ἤλθον
καὶ παρήλθον, ἄλλα ὁράτ' ἔχνη τῆς διαβατικῆς
παρ' ἡμῖν ἐγκαταστάσεως των μὴ ἀφῆσαντες, ἢ ὀλίγα
τινὰ οἰκοδομήματα, ἐν 'Ρόδῳ μέχρι τῆς σήμερον
σωζόμενα, πρὸς δὲ καὶ τὰ νομίσματα αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ
δούλη Ἑλλάς διεφύργε τὰς ἀλύσεις της, ἠγέρθη, καὶ
ἰδοὺ συγκατατάσσεται ἐν τῷ χορῷ τῶν αὐτονομου-
μένων τῆς Εὐρώπης Κρατῶν. Τίς δὲ ἤθελε ποτε φαν-
τασθῇ, ὅτι τὸ Νομισματοκοπεῖον τῶν ἱπποτῶν, εἰς
ἡ ἐκδόθησαν ἐπὶ δύο αἰῶνας τὰ μαρτυροῦντα τὴν ὑ-
ποτέλειαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐπ' αὐτῆς κυριαρ-
χίαν τῶν ἱπποτῶν νομίσματα, εἰμαρμένον ἦτο νὰ

χρησιμεύσῃ εἰς κατασκευὴν τῶν πρώτων νομισμάτων
ἀναγεννηθείσης τινὸς Ἑλλάδος; Εἶναι ἐν τούτῳ συμ-
βάν ἱστορικόν. Ὁ ἀείμνηστος Κυβερνήτης ἐλθὼν εἰς
Ἑλλάδα ἐβουλεύατο σὺν τοῖς σπουδαίοις ἄλλοις καὶ
περὶ συστάσεως Νομισματοκοπεῖου ἐθνικοῦ. Μόλις
λοιπὸν ἐπέτρεψαν αἱ περιστάσεις, καὶ παρήγγειλετ' ὁ
Α. Κοντοσταύλω, μεταβῆναι εἰς Μελίτην δι' ἄλλας
ὑποθέσεις, νὰ προμηθευθῇ καὶ τὰς περὶ Νομισματο-
κοπεῖου ἀπαιτούμενας μηχανάς. Ὁ δὲ Κοντοσταύ-
λος, μεταβὰς ἐκεῖ καὶ σχετισθεὶς μετὰ τοῦ Γραμ-
ματέως τοῦ Διοικητοῦ, ἐπέτυχε νὰ ἀγοράσῃ ἀντὶ
τῆς μικροτάτης ἀξίας ἑκατὸν λιτρῶν στεργλινῶν ἀ-
πάσας τὰς τοῦ Νομισματοκοπεῖου τῶν ἱπποτῶν μη-
χανάς. Ὄθεν εἰς Αἴγιναν συστηθέντος τοῦ Ἑλληνικοῦ
Νομισματοκοπεῖου, ἐκόπησαν καὶ ἐστάλησαν τῇ 28
ἰουλίου 1829 εἰς τὴν ἐν Ἀργεῖ Ἑθνικὴν Συνέλευσιν
τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς ἀναγεννηθείσης πατρίδος
μας, συνιστάμενα εἰς τὸν ἀργυρῶν φοίνικα, τὸ δε-
κάλεπτον, τὸ πεντάλεπτον καὶ τὸ μονόλεπτον (α).
Ἐν τῇ μικρᾷ λοιπὸν νήσῳ Αἰγίνῃ, ἐν ᾗ ἐκόπησαν
ὑπὸ τοῦ Ἀργεῖου Φεῖδωνος ὀκτὼ αἰῶνας π. Χ. τὰ
πρώτιστα, ὡς ὁμολογοῦσιν οἱ ἀρχαιολόγοι, νομίσμα-
τα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐκεῖ ὡσαύτως προσωρισμένον
ἦτο νὰ κοπῶσι μετὰ εἰκοσιεξ αἰῶνας καὶ τὰ πρῶ-
τιστα τῆς νεωτέρας.

Παραθέτομεν, μετὰ τὰς συντόμους ταύτας εἰ-
δήσεις, τὸν κατάλογον τῶν Μαγίστρων τοῦ Τάγμα-
τος· ἀκολουθῶς δὲ καὶ τὸ μέρος τὸ νομισματικόν.

Χρονολογικὸς πίναξ τῶν ἐν 'Ρόδῳ χρηματι-
σάντων Μεγάλων Μαγίστρων τοῦ Τάγμα-
τος τῶν ἱπποτῶν τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου.

1 Φούλκων de Villaret . . .	1309-1319
2 Πλιὼν de Villeneuve . . .	1319-1346
3 Δόδοτος de Gozo . . .	1346-1353
4 Πέτρος de Cornillan . . .	1354-1355
5 'Ρογέριος de Pins . . .	1355-1365
6 'Ραῦμουνδος Bérenger . . .	1365-1374
7 'Ροβέρτος de Julliac . . .	1374-1376
8 Ἰωάννης-Φερδινάνδος de Heredia . . .	1376-1396
9 Φιλίβερτος de Naillac . . .	1396-1421
10 Ἀντώνιος Fluviano . . .	1421-1437
11 Ἰωάννης de Lastie . . .	1437-1454
12 Ἰάκωβος de Milly . . .	1454-1464
13 Πέτρος 'Ραῦμουνδος Zacosta . . .	1464-1467
14 Ἰωάννης Βαπτιστῆς Orsini . . .	1467-1476
15 Πέτρος d' Aubusson . . .	1476-1503
16 Εὐμέριος d' Amboise . . .	1503-1512
17 Γουῆδων de Blanchefort . . .	1512-1513
18 Φαβρίκιος de Carretto . . .	1513-1521
19 Φίλιππος de Villiers de l'Isle Adam . . .	1521-1522

Οἱ ἱππῶται κατὰ τὴν ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Κύπρῳ
διαμονὴν των, ἀνευ κυριαρχικῆς ἐξουσίας ὄντες, δὲ,

(α) Ὁρα Κοντοσταύλου τὰ περὶ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ντυπηγηθεισῶν
Φραγκῶν καὶ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Νομισματοκοπεῖου. Σελ. 261-262.

ἠδύναντο νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα τοῦ κόπτειν νομί-
σματα· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν εἰς 'Ρό-
δον ἀπήλαυσαν διάφορα κυριαρχικὰ δικαιώματα, καὶ
ἐντεῦθεν ἤδη ἄρχεται ἡ πολιτικὴ βαρύντης καὶ τὸ
κράτος τοῦ Τάγματος. Ὄθεν ἐν 'Ρόδῳ κατὰ πρῶτον
ἐξήλκεσεν ὁ Μέγας Μάγιστρος Φούλκων de Villaret
πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὸ κυριαρχικὸν δικαίωμα τοῦ
κόπτειν νομίσματα.

Ἐν τῷ συγγράμματι *Pratica della mercatura*, γε-
γραμμένῳ περὶ τοῦ 1330 ὑπὸ Φραγκίσκου Balducci Pe-
golotti (α), εὐρίσκομεν λίαν σπουδαίας καὶ ἀκριβεῖς
εἰδήσεις περὶ τοῦ εἰς 'Ρόδον ἐν χρήσει συστήματος
τῶν νομισμάτων καὶ σταθμῶν, ἐξ ὧν μανθάνομεν
ἐντελῶς τὰ ὀνόματα, τὸν σταθμὸν, τὴν ποιότητα
τοῦ μετάλλου, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν πρὸς τὰ γνωστὰ
τῆς Ἑνετίας νομίσματα ἀναλογίαν τῶν νομισμάτων
τῶν ἱπποτῶν.

Ἰδοὺ δὲ τί λέγει ὁ Πεγολόττης·

« Il peso di Rodi è

a Migliaja	il Migliajo è Cantara 1, 1/23 di Rodi.
a Cantara	il Cantaro è Ruotoli 100
a Ruotoli	il Ruotolo è Occhie 12.
a Occhia	l'Occhia è Once 6, 2/3.
a Libbre	la Libbra è Once 12, e altresì la Libbra è Pesi 79.
a Once	l'Oncia è Pesi 6 e Carati 14.
a Peso	il Peso è Carati 24.
a Marchi	il Marchio è Once 8 di Libbra.

» Spendesi a Rodi una moneta d'argento, che si
batte a Rodi, che si chiama Gigliati, e sono di lega
d'once 11 e starlini 3 d'argento fine per libbra, ed
entrane in uno marchio di Rodi 57 a conto, e la
Zecca di Rodi ne rende pure 55 1/2 a conto per
marco, e spendesi a Rodi per Carati 16 l'uno, di
Danari 2 di Rodi per un Carato, e di Carati 24 per
un Bisante, e di Soldi 4 di piccioli per un Bisante.

» E spendesi a Rodi un'altra moneta d'ariento, che si
chiama Aspri, che sono di lega once... d'argento
fine per libbra, e mettesi l'uno per Danari 16, cioè
per Carati 8 l'uno; sicchè i tre dei detti Aspri si
contano per un Bisante di Rodi.

» Ragionasi che vaglia il Fiorino d'oro a Rodi comu-
nalmente Bisanti 6 e Carati 16 di Rodi, di Carati
24 di Rodi per un Bisante, e di Danari 2 piccioli
per un Carato.

» Mars uno d'argento al peso di Rodi fa in Cipri
Mars uno appunto.

» Mars uno d'argento di Venezia fanno in Cipri
Mars uno e Starlini 10, 5/8.

» Sicchè Mars 100 di Venezia fanno in Cipri Mars
106 e once 5 e starlini 2 1/2, d'once 8 per un
Mars e di 20 starlini per un'oncia di Cipri.

(α) Τὸ σύγγραμμα τοῦ Pegolotti πληροῦ ἐνλόκληρον τὸν Γ'
τόμον τοῦ συγγράμματος «*Della decima e di varie altre gra-
vezze imposte dal Comune di Firenze, κ. τ. λ. Lisbona e Luc-
a, 1745-1746.*»

» Oncia una a peso d'oro di Venezia fa in Cipri pesi
7 e carati 1/7.

» Grossi 102. 2/3 d'argento conati nuovi di Vene-
zia, come escono dalla Zecca, fanno Mars uno in
Cipri.»

Ἦτοι·

« Ὁ σταθμὸς τῆς 'Ρόδου λογίζεται·

» εἰς Χιλιάδας	ἡ χιλιάς ἰσοδυναμεῖ πρὸς Καν- τάριον 1, 1/23 τῆς Ρόδου
» εἰς Καντάρια	τὸ Καντάριον = Ρότολα 100.
» εἰς Ρότολα	τὸ Ρότολον = Ὀκκάδας 12
» εἰς Ὀκκάδας	ἡ Ὀκκάς = Οὐγκίας 6, 2/3
» εἰς Λίτρας	ἡ Λίτρα = Οὐγκ. 12, καὶ ἄλλως ἡ λίτρα ἰσοδυναμεῖ πρὸς πέζα 79.
» εἰς Οὐγκίας	ἡ Οὐγκία = πέζα 6 καὶ Κε- ράτια 14.
» εἰς Πέζα	τὸ Πέζον = Κεράτια 24.
» εἰς Μάρκα	τὸ Μάρκον = Οὐγκίας 8 τῆς λίτρας.

» Κυκλοφοροῦσιν ἐν 'Ρόδῳ ἀργυρὰ τινα νομί-
» σματα ἐνταῦθα κοπτόμενα, ἅτινα καλοῦνται Γι-
» λιάτα. ἔχουσι δὲ ταῦτα ἀπεφθον ἀργυρον οὐγκίας
» 11 καὶ στεργλίνα 3 ἀνὰ ἐκάστην λίτραν, καὶ ἐμ-
» βαίνουσι 57 εἰς ἐν μάρκον τῆς 'Ρόδου. Τὸ δὲ Νο-
» μισματοκοπεῖον ἀποδίδει καθαρὰ νομίσματα 55
» 1/2 εἰς λογαριασμὸν ἐκάστου μάρκου, καὶ ἐξο-
» δεύεται ἐν 'Ρόδῳ ἑκαστον Γιλιάτον ἀντὶ Κερατίων
» 16 ἐκ Ληναρίων 2 τῆς 'Ρόδου πρὸς τὸ Κεράτιον,
» καὶ ἐκ Κερατίων 24 πρὸς τὸ Βυζάντιον, καὶ ἐκ
» Σολιδίων 4 ἐκ μικρῶν νομισμάτων πρὸς τὸ Βυζάν-
» τιον αὐτό.

» Ἐξοδεύονται δὲ ἐν 'Ρόδῳ καὶ ἕτερα νομίσματα
» ἀργυρὰ, Ἀσπρα καλούμενα καὶ ἔχοντα ἀργυρον
» ἀπεφθον οὐγκίας... ἀνὰ ἐκάστην λίτραν, ὧν ἐκα-
» στον ἰσοδυναμεῖ πρὸς 16 Ληναρία, τουτέστι Κερά-
» τια 8, ὥστε τρία τῶν ρηθέντων Ἀσπρων λογαριά-
» ζονται ἐν Βυζάντιον τῆς 'Ρόδου.

» Ἐν 'Ρόδῳ ἰσοδυναμεῖ κοινῶς τὸ χρυσοῦν Φλωρίον
» πρὸς Βυζάντια 6 καὶ Κεράτια 16 τῆς 'Ρόδου, ἐκ
» Κερατίων 24 τῆς 'Ρόδου πρὸς τὸ Βυζάντι 3 καὶ
» ἐκ Ληναρίων 2 μικρῶν πρὸς τὸ Κεράτιον.

» Ἐν ἀργυρῶν Μάρκον κατὰ τὰ ἐν 'Ρόδῳ σταθμὰ
» ἰσοδυναμεῖ ἐν Κύπρῳ πρὸς ἐν Μάρκον ἀκριβῶς.

» Ἐν ἀργυρῶν Μάρκον τῆς Ἑνετίας ἰσοδυναμεῖ ἐν
» Κύπρῳ πρὸς ἐν Μάρκον καὶ στεργλίνα 10, 5/8.

» Ὡστε 100 Μάρκα τῆς Ἑνετίας ἰσοδυναμοῦσιν
» ἐν Κύπρῳ πρὸς Μάρκα 106, οὐγκίας 5 καὶ στερ-
» γλίνα 2 1/2, ἐξ οὐγκίων 8 δι' ἑκαστον Μάρκον,

» καὶ ἐξ 20 στεργλινῶν διὰ μίαν οὐγκίαν τῆς Κύπρου.

» Οὐγκία μία κατὰ τὰ περὶ χρυσοῦ ἐν Ἑνετίᾳ
» σταθμὰ ἰσοδυναμεῖ ἐν Κύπρῳ πρὸς πέζα 7 καὶ
» κεράτια 1/7.

» Γρόσσα 102. 2/3 ἀργυρὰ τῆς Ἑνετίας, νεωστὶ
» κεκομμένα, ἰσοδυναμοῦσιν ἐν Κύπρῳ, ὡς ἐξέρχον-
» ται τοῦ Νομισματοκοπεῖου, πρὸς ἐν Μάρκον.»

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διασαφῆσεων τοῦ Μεγαλόττου

βέρτ. Ο κόμης Μονταλαμβέρτ, ο οποίος το όνομα και άλλως αν ήτο άγνωστον παρ' ήμιν, άπεθανάτισθη εν Μεσολογγίῳ ὑπὸ τοῦ φερωνύμου αὐτοῦ προμαχώ- νος, ἐδημοσίευσεν ἄρθρον διὰ τοῦ Correspondant, ἐν ᾧ διαγίνεται μὲν τὴν βουλευτικὴν πάλιν τὴν γενομένην κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Λόρδου Ἑλλεμβορούγ' ἀποδοκι- μασίαν τῆς περὶ δημεύσεως πράξεως τοῦ διοικητοῦ τῶν Ἰνδιῶν, καταδεικνύων ὅμως μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἢ μᾶλλον ἀποθεῶν τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, στιγματίζει διὰ σιωπηλῆς συγκρί- σεως τὸ καθεστὼς πολιτείας τῆς ἰδίας πατρίδος· θεωρῶν δὲ τὴν περὶ τὴν συζήτησιν ἐλευθερίαν, καὶ μάλιστα τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ τύπου ἀπὸ παντὸς δεσμοῦ, « ὡς τὴν ἀνωτάτην δυνάμιν τῆς Βρετανικῆς κοινωνίας, ὡς τὸν καριώτατον ὅρον τῆς ὑπάρξεως καὶ τὴν πρωτίστην ἐγγύησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, » φαίνεται λυπούμενος ὅτι δὲν ὑπάρχει καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἡ αὐτὴ ἐλευθερία. Αὐτὰ ταῦτα ἐπρέσβευσαν πρὸ τοῦ κόμητος Μονταλαμβέρτ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι αὐτοῦ συμπολίται, οἵοι ὁ Thiers καὶ ὁ Odillon Barrot· ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος, μόλις περιελ- θόντες εἰς τὴν ἐξουσίαν, ὁ μὲν περιέστειλε τὸν τύπον διὰ τῶν ψηφισμάτων ἐκείνων τοῦ Σεπτεμβρίου, ὁ δὲ καὶ ὅπως ἀπηγόρευσε τὰ κοινὰ συμπόσια, ὑπὲρ ὧν καὶ θρόνου θεμέλια εἶχε κλονήσει πρὸ μικροῦ. Μὴ ἄρα ἡ περὶ τὰς συζητήσεις ἐλευθερία ἀπέραντος καὶ ἀ- περιόριστος (immense et illimitée), ὅπως φθονεῖ αὐτὴν ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ κόμης Μονταλαμβέρτ, εἶναι καὶ νῦν ἐπὶ ἀνοίκειος εἰς τὴν Γαλλίαν; Ἡ λύσις τῆς ἀ- πορίας δὲν ἀπόκειται εἰς ἐμέ· ἀλλ' ἐγκριτὸς τις Γάλ- λος, φίλος τῆς ἐλευθερίας συζητήσεως, μοι ἔλεγεν ὅτι ἡ ἐλευθεροτυπία μᾶλλον ἀρμόζει εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι, « ὑμεῖς μὲν, προσέθετο, δὲν ἔχετε τι σαλευθὸν τὰς βάσεις αὐτὰς τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν Γαλλίαν ὅμως διαιρουμένην ὑπὸ ζητημάτων ὅποια τὰ περὶ δυναστείας καὶ περὶ εἰδους κυβερ- νήσεως, ζητημάτων φερόντων, ὡς εἶδομεν, μεθ' ἑαυ- τῶν ἀναστατώσεις καὶ σπαραγμούς, εὐκόλως ἀνα- φλέγεται καὶ εὐκολώτερον καταφλέγει τῆς διχονοίας τὸ πῦρ ὁσᾶνκις ἀναρρίπτειται ὑπὸ τοῦ τύπου. »

Πρὸς ταύτας τὰς δύο γνώμας σπεύδω νὰ προσ- θέσω καὶ τρίτην, τὴν ὅποιαν οὐ μόνον ἐπικυροῖ ἡ ἐξοχος πολιτικὴ δεξιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξοχος σο- φία τοῦ εἰπόντος αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ἀκαταγώνιστον καθιστάνει ἡ μακροτάτη αὐτοῦ πείρα καὶ ἡ μελέτη τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Τὸ κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον φρονῶ ὅτι ὁρισμὸν ἀκριβέστερον τῆς ἐλευθεροτυπίας, καὶ δοῶν ὀρθότερον περὶ αὐτῆς, θεμελιουμένην ἐπὶ πραγμάτων, οὐδεὶς ἄλλος ἐξέθετο. Ἰδοὺ αὐτή·

« La liberté de la presse, cette orageuse garan- tie de la civilisation moderne a déjà été, est et sera la plus rude épreuve des gouvernements libres, et par conséquent des peuples libres eux-mêmes qui sont grandement compromis dans les épreuves de leur gouvernement, puisqu'elles ont pour conclusion dernière, s'ils y succombent, l'anarchie et la ty- rannie. Gouvernements et peuples libres n'ont qu'une façon honorable et efficace de vivre avec la liberté

de la presse ; c'est de l'accepter franchement sans la traiter complaisamment. Qu'ils n'en fassent ni un martyr ni une idole ; qu'ils lui laissent sa place sans l'élever au dessus de son rang. La liberté de la presse n'est ni un pouvoir dans l'État, ni le repré- sentant de la raison publique, ni le juge suprême des pouvoirs de l'État ; c'est simplement le droit, pour les citoyens, de dire leur avis sur les affaires del' E- tat et sur la conduite du gouvernement : droit puis- sant et respectable, mais naturellement arrogant et qui a besoin, pour rester salubre, que les pouvoirs publics ne s'abaissent point devant lui, et qu'ils lui imposent cette sérieuse et constante responsabilité qui doit peser sur tous les droits pour qu'ils ne de- viennent pas d'abord séditions, puis tyranniques » (α).

Ἄλλ' ὅποιαιδέποτε καὶ ἂν ᾧσιν αἱ περὶ τύπου γνώμαι, οὐδὲν ἤττον τὸ ἄρθρον τοῦ κόμητος Μον- ταλαμβέρτ δεικνύει ἄσβεστον πόθον πρὸς τὴν ἐλευ- θερίαν, μῖσος ἀνάθεκτον κατὰ τοῦ ἀπολυτισμοῦ καὶ ἄμετρον φιλοπατρίαν. Γεγραμμένον μετὰ πολλῆς κρίσεως καὶ ἐμπειρίας, ἀκαταμάχητον περὶ τὸν συλλογισμόν, θερμὸν καὶ φιλοκέρτομον τὴν ἐκφρασιν, ἐπαγωγότατον δὲ καὶ περὶ τὸ ὕψος, εὐκόλως ἀνε- μόχλευσε τὰς καρδίας τῶν Γάλλων εἰς ἃς καθεύθει ἀκοίμητος ὁ ἔρως τῆς ἐλευθερίας. Δὲν ἠπόρησα ἄρα μαθὼν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς αὐτοκρατο- ρίας πρῶτος ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου τούτου ἐνή- χθη εἰς τὸ δικαστήριον· διότι οὐδὲν τῶν πρὸ αὐ- τοῦ δημοσιευθέντων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνεκί- νησε τοσοῦτον τὰ πνεύματα καὶ διετάραξε τὴν ἐξουσίαν. Δις ἐδικάσθη καὶ δις καταδικάσθη ὑπὸ τοῦ Πλημμελιοδικείου καὶ τοῦ Ἑρετίου, εἰ καὶ τὸ δεύτερον μετερρύθμισθη ἐπὶ τὸ ἡπιώτερον ἡ ἀπόφα- σις· τὰ πλῆθη εἶχον σωρευθῇ πρὸ τῶν πυλῶν τῶν δικαστηρίων, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν γενομένων δεκτῶν δι' εἰσιτηρίων ὑπῆρξεν ἐλάχιστος. Πολλοὶ καὶ ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων ζητήσαντες ἄδειαν εἰσόδου ἀπέτυχον, καὶ μόλις ὁ ἐνθερμότατος τῶν συνηγόρων τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνδοξος τῆς Γαλλίας συγγραφεὺς, ὁ γέρων Βι- λεμαΐν, κατώρθωσε νὰ εἰσαχθῇ ἀποταλαίς πρὸς τὸν ἕτερον τῶν δικηγόρων τοῦ ὑποδίκου, τὸν εὐγλωττον Βερριέρ. Τὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων μικρὰν ἀλλη- λογραφίαν θέτω ἐνταῦθα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀ- ναγνώστου, ὡς δεικνύουσιν τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν χά- ριν τοῦ Γαλλικοῦ πνεύματος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐπιστολῶν ἐγγράφη ὑπὸ τοῦ αἰτοῦντος, τὸ δὲ δεύτερον ὑπὸ τοῦ Κ. Βερριέρ.

« Mon cher confrère, autre fois quand Patru plaidait, Chapelain était toujours à l'audience ; vous qui valez mieux que Patru, ne pouvez-vous pas faire entrer Chapelain ? »

ΠΑΝΤΗΣΙΣ.

« Mon cher confrère, aujourd'hui Patru ne peut plus faire entrer Chapelain. Quelqu'un qui vaut beaucoup mieux que Chapelain n'a d'autre ressource,

(α) Guizot, Mémoires pour servir à l'histoire de mon mespt. Deuxième édition, Tom. I. 1858, p. 50.

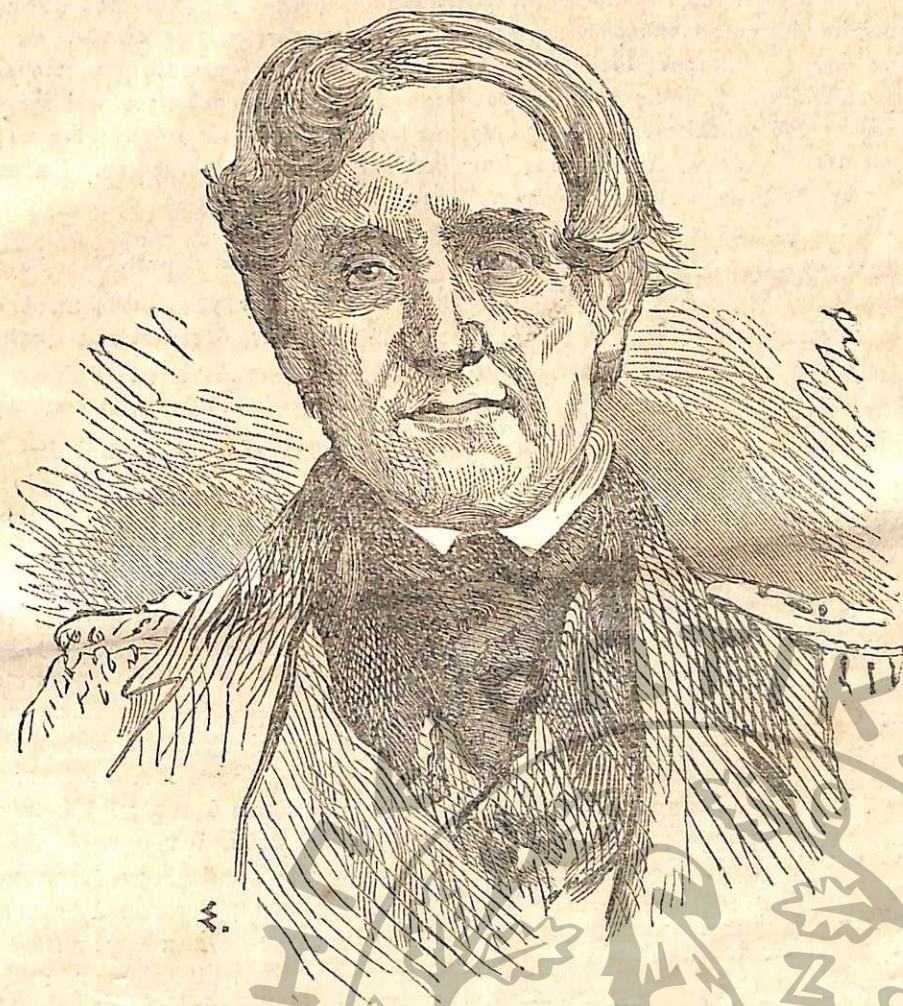
s'il veut entrer, que de s'asseoir sur le banc des prévenus ; mais vous ouvrez si bien aux autres les portes de l'académie, que je ferai mon possible pour vous ouvrir les portes de la police correctionnelle. »

Ὁ Patru, ὡς δὲν ἄγνοεῖ ὁ ἀναγνώστης, ἤκμασε τὴν ἸΖ' ἑκατονταετηρίδα, καὶ ἀπέκτισε μάλιστα καὶ φήμιν ἐμπείρου δικηγόρου, χάρις πρὸ πάντων εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ Racine καὶ Boileau· ὁ δὲ Chape- lain εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ συγγραφεὺς τῆς Pucelle, οὗ τινος τὴν ἀμουσίαν κατεστηλίτευσεν ὁ σατυρικῶ- τος τῶν ποιητῶν τῆς Γαλλίας.

Ἄλλ' ὁ ἐκ τῆς δίκης ταύτης κρότος ἀντήχησε βα-

σθὴ λάθρα ὑπὸ χριστιανῆς ὑπηρετίδος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέλαβε τὴν ὑγείαν αὐτοῦ, ἡ ἐκκλησιαστικὴ τοῦ Παπα ἀρχὴ μαθοῦσα τὴν βάπτισιν ἤρπασε τὸ παι- δίον. Μάτην οἱ ταλαίπωροι γονεῖς, ἐπικαλούμενοι τὰ ἐπὶ τῶν ἀνηλίκων δικαιώματα τῶν πατέρων, ἐζήτησαν τὸ τέκνον αὐτῶν· μάτην οἱ ἄλλοι κατὰ τὴν Εὐρώπην Ἰουδαῖοι ἀγανακτήσαντες ἐζήτησαν δικαιο- σύνην καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων· μάτην καὶ ὁ τύπος, ὁ Γαλλικὸς μάλιστα καὶ Ἀγγλικὸς, ἐστη- λίτευσεν τὴν παρανομίαν· ἡ σφετερισθεῖσα τὸ παι- δίον ἐκκλησία ἔμεινεν ἀνένδοτος.

Πολλὴ λοιπὸν ἐγένετο καὶ ἐπὶ πολὺ ἐξηκολούθη-

Ὁ Ναβαργος Λάγερς.

ρύτερος εἰς τὴν ἀντίπορθμον νῆσον· διότι, πλὴν τῶν γραφέντων ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων, εἶδον, ὅτε μετὰ τινος ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγγλίαν, καὶ τὸ ἄρθρον, καὶ τοὺς δικηγορικοὺς λόγους, καὶ τὴν βιογραφίαν, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτὴν τοῦ συγγραφέως κατὰ χιλιάδας ἀντι- τύπων, γαλλιστὶ τε καὶ ἀγγλιστὶ ἐκδοθέντα, ἐκτε- θεμένα καὶ εἰς τὰς γωνίας αὐτὰς τοῦ Λονδίνου καὶ δύο ἄλλων μεγαλοπόλεων.

Τὰ δὲ περὶ Μορτάρα, εἰ καὶ ὅπως ἄμοιρα πολι- τικῆς σημασίας, οὐδὲν ἤττον ὅμως συνεκίνησαν καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κοινὴν γνώμην. Ὁ Μορτάρας, τέ- κνον Ἑβραίων ἐν Βονωνίᾳ, ἦτο βρέφος, θηλάζον ἴσως, ὅτε ἀσθενήσας καὶ κινδυνεύσας ν' ἀποθάνῃ ἐβαπτί-

σαν ἡ εἰς, διότι πρὸς τοὺς κατηγόρους ὑπῆρξαν καὶ πανηγυρισταὶ τῆς ἀρπαγῆς. Ἐγὼ ὅμως ὁ ξένος δια- βάτης ἐξέστην ἰδὼν τὴν ἄσιν ὅλην συνταρασσάμε- νην περὶ Ἰουδαίου νηπίου, ἐνῶ πρὸ δλίγων μόνον ἐτῶν, μεσοῦντος τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, αἰῶνος καὶ ἐξο- χῆς δικαιοσύνης καὶ πολιτισμοῦ, ὡς κοινῶς ἀξιού- σιν, ἐκλείσθησαν οἱ ναοὶ τῶν Ἀνατολικῶν Χριστια- νῶν ἐν Νεαπόλει καὶ Βορόλφ καὶ Μεσσήνῃ, ἐδημεύ- θησαν καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ εἰκόνας καὶ τὰ βιβλία καὶ τὰ ἄμφια, εἰ καὶ προαιώνιον ἡμῶν κτήμα (α), ἐθε-

(*) Ὁ μὲν ἐν Νεαπόλει ναὸς τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἡγήθη τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα ἐπὶ Καρόλου Α', ὁπὸ τοῦ κατα- φυγόντος ἐκεῖ Θωμᾶ Α. Παλαιολόγου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐκ Κορίν-

σθη δολοκλήρον χριστιανικὸν πλήρωμα ὃ ἀρνήθη τὸ ἴδιον δόγμα, καὶ ὅμως οὐδὲ φωνή ἠκούσθη κατὰ τοῦ ἀνοσιουργήματος!

Καὶ διηρέθιζον μὲν ταῦτα τὰ πνεύματα τῶν Γάλλων· ἀλλ' ὁ Γαλλικὸς λαὸς, νεωτεροποιὸς καὶ οὐκ ὄχι, ὡς ὠνόμαζεν ὁ Θουκυδίδης τοὺς Ἀθηναίους, δὲν ἀγαπᾷ νὰ ἐνδιατρίβῃ περὶ τὰ αὐτά. Ὄθεν λησμονῶν τὸ ἐσπέρας ὅτι κατετάρασεν αὐτὸν τὴν μεσημβρίαν, ἀθρόος ὁρμᾷ πρὸς τὰ θέατρα. Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας παριστάνετο ἐν τῷ Γαλλικῷ θεάτρῳ ὁ Οἰδίπους τύραννος τοῦ Σοφοκλέους, μεταφρασθεὶς ἐμμέτρως ὑπὸ τοῦ K. Jules Lacroix. Ἐγένετο ἄρα ἐπιτυχὴς ἡ μετάφρασις· τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος, ὁ τρόπος τῆς παραστάσεως, ἡ θεατρικὴ διακόσμησις ἀνεπτέρουν τάχα τὴν φαντασίαν πρὸς τὸ ἀρχαῖον θέατρον; Ἰδοὺ ζητήματα παράσσοντα ὑπὲρ τὰ ἄλλα ἐμὲ, ὅστις τολμῶν φρονῶ, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ φιλέλληρος Φαλμεράγερ, ὅτι εἶμαι ἀπόγονος τῶν Ἑλλήνων. Λησμονήσας λοιπὸν καὶ μετὰ τῶν Γάλλων καὶ τὴν δίκην τοῦ Correspondant καὶ τὸν φίλτατον γόνον τοῦ Βονωνίου Ἐβραίου, μετέβην εἰς τὸ θέατρον. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι μεταβαίνων δὲν εἶχον τὸν νοῦν ἀπληλαγμένον προλήψεων. Ἡ ὑπόθεσις, ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, πλὴν τῆς τελευταίας σκηνῆς κατ' ἐμὰν, ἦν ὁ ἀποτυφλωθεὶς Οἰδίπους ἀσπάζεται τὰ τέκνα του, δὲν εἶναι ἀρκούντως δραματικὴ, οὐδὲ τὰ ἐπεισόδια συντελοῦσι κατὰ τοῦ· διὰ τοῦτο ἐὰν καὶ ὁ δοκιμώτερος τῶν νεωτέρων τραγωδῶν ἀνελάμβανε νὰ δραματοποιήσῃ τὸν Οἰδίποδα τύραννον, ἤθελεν ἀφεύκτως ἀποτύχει. Ὅποια λοιπὸν θὰ ἦτο ἡ μετάφρασις, γυμνὴ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ἀρμονίας τοῦ ἀρχαίου στίχου, καὶ αὐτῆς ἐπὶ τῆς μαγείας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης;

Τοὺς φόβους μου τούτους ἐπεκύρωσεν εὐθὺς ἀμέσως ὁ προκληθεὶς Οἰδίπους καὶ τῆς σκηνῆς ἡ διαβεβαίωσις ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων ἡθοποιῶν τῆς Γαλλίας, διότι καὶ τὸ ἦθος εἶχε μᾶλλον ἡθοποιὸν τὴν φωνὴν δυσσηχῆ, καὶ ἀτονὴν χυδαῖον, καὶ τοσοῦτον δὲ κατεπίεσε τὴν ψυχὴν μου ὡς ἀπαγγελίαν. Ἄλλοις, ὥστε ἤρχισα νὰ συλλογίζωμαι ἐὰν ἔπρεπε νὰ καταδικάσω ἐμαυτὸν εἰς τεσσάρων καὶ ἐπέκεινα ὥρων ἀηδία.

Ἀλλὰ καὶ ἡ διακόσμησις δὲν ἐξεκινῶν τὴν ἀπλότητα καὶ τὸν ὁρησευτικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀρχαίου

δράματος. Τὸ προσκήνιον καὶ ἡ θυμέλη, τῆς ὁποίας ἀληθῶς ἀμφισβητεῖται εἰσέτι ἡ θέσις, δὲν ἦσαν καλῶς διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οἱ χοροὶ ἀνεμιγνύοντο, παρὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν, μετὰ τῶν λοιπῶν προσώπων.

Καὶ ὅμως καὶ φόβοι καὶ ἀηδία διεσκεδάσθησαν μικρὸν κατὰ μικρὸν· διότι καθόσον προέβαιναν ἡ παράστασις ἐπηύξανε καὶ τὸ διαφέρον. Οἱ χοροὶ αὐτοί, οἵτινες ἐθεωρήθησαν ὑπὸ τῶν νεωτέρων περιττοί, ἡ τῶν ὁποίων τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς κυρίας ὑποθέσεως δὲν αἰσθανόμεθα, οὐδὲ εἶναι δυνατόν νὰ αἰσθανθῶμεν, ἀναγινώσκοντες μόνον τὰ δράματα, συντελοῦν παραδόξως εἰς τὴν ἐξαψιν τοῦ πάθους· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι συνάγοντες, οὕτως εἰπεῖν, τὰ αἰσθήματα ὅσα διηγείροντο ἐν τῇ καρδίᾳ μου προχωροῦσης τῆς παραστάσεως, συνεκεφαλαιοῦν καὶ ἐξέχον διαμιᾶς αὐτὰ ἱερώτερα καὶ ἐνθέρμωτερα ἢ νὰ κλονήσωσι καὶ τὰ βάρη αὐτὰ τῆς καρδίας μου. Κατενύγην ὅλως ὅτε ἤκουσα τὸ

« Ἰὼ γενεὴ βροτῶν,
ὡς ὑμᾶς ἴσα καὶ τὸ μηδὲν ζώσας ἐναριθμεῖν. » κτλ.

Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐκορυφώθη κατὰ τὴν τελευταίαν σκηνὴν τὸ πάθος, ὅτε μάλιστα ἠκούσαμεν τὸ

« Ὁ τέκνα τοῦ ποτ' ἐστέ . . .
» ἀλλ' ἡνίκ' ἂν δὴ πρὸς γάμων ἦκητ' ἀμύξας, » κτλ.

ὥστε οἱ ὀφθαλμοί μου, εἰ καὶ ἀπετυφλώθησαν ὑπὸ τῶν δακρύων, ἔβλεπον προφανῆ τὴν συγκίνησιν τοῦ ὅλου ἀκροατηρίου, καὶ τὰς ἀκοάς μου ἐπληττον ἡχοὶ ὁλοφυγῶν.

Τί δὲ ἂν ἠκούσαμεν τὸν Οἰδίποδα τύραννον περιβεβλημένον τὸν χιτῶνα τῆς βασιλίδος τῶν γλωσσῶν ἐπὶ τῶν ἐνδόξων τῶν Ἀθηνῶν χρόνων;

Ἡ μετάφρασις, εἰ καὶ μετάφρασις ἀμυγνῆτος ἀριστοουργήματος, μοὶ ἐφάνη καὶ ἀκριβὴς καὶ γλαφυρά· εἶδε καὶ δὲν με ἠπάτησεν ὁ ἐνθουσιασμός, διότι δὲν ἀνέγνων αὐτὴν, φρονῶ ὅτι ὁ Γάλλος ποιητὴς μετέφρασεν ὅπως ἤξιον ὁ σοφὸς Βιλλεμαίν, καὶ ἡσπασθῇ ὁ στρατηγὸς Φουά, ἵνα μεταφρασθῇ ὁ Δημοσθένης. « Le seul art pour traduire Démosthène serait, en le lisant beaucoup, d'arriver à le prendre sur le fait comme vous le devinez vous autres orateurs, puis de le traduire bien littéralement avec des mots expressifs qui rendissent, s'il est possible, l'ordre, le mouvement, la valeur de ses paroles et comme l'accent de sa voix » (*).

Οὕτω πως νομίζω ὅτι πρέπει νὰ μεταφράζονται οἱ ἀρχαῖοι καὶ πρὸ πάντων οἱ ποιηταί.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ ἀρχαίων συγγραφέων ὀφείλω νὰ ἀναφέρω ὅτι μετὰ πολλῆς χάρας εἶδον ἐν Παρισίῳ θεωρουμένην καὶ σήμερον τὴν μελέτην τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, πλέον ἢ παρ' ἡμῶν, ὡς συντελεστικωτάτην καὶ πρὸ παντὸς καταλληλωτάτην πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ ρύθμισιν τοῦ νοῦς. Πολλοὶ ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους εὐτυχῶς ἐγνώρισα κατὰ

(*) Villemain, Souvenirs contemporains, 1re partie, 2. édit. p. 423.

ΤΑ ΕΝ ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΙ

ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ

ΕΘΙΜΑ (α).

—ο—

Α'.

γίνονται ἰδίως εἰς τὴν μελέτην ταύτην. Ὁ Κ. Βιλλεμαίν ἐκδίδει, ὡς γνωστὸν, μετάφρασιν τοῦ Πινδάρου ἐπιδοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας. Ὁ Κ. Dehèque, ἕτερος σοφὸς Γάλλος, πρὸς πολλοὺς ἐξ ἡμῶν γνωστὸς διὰ τοῦ λεξικοῦ του, προητοίμασε καὶ αὐτὸς μετάφρασιν τοῦ Πινδάρου ἐπίσης ἐπιδοκιμασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας· πρεσβύτερος ἤδη, ἀνακαλεῖται ὑπομνηματίζει μετὰ νεανικῆς ζωηρότητος, καλῶς σχεδὸν αὐτοῦ τὰς ὁμιλίας, τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων, ἐξ ὧν μετέφρασε καὶ ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἀρχαίου Εὐληνικοῦ τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Ἰππεμετᾶ κειμένου Ἑλληνικοῦ τὸν ἐπιτάφιον τοῦ Ἰππεμετᾶ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρην τοῦ Λυκόφρονος. Ὁ Κ. Egger, διάδοχος τοῦ γνωστοτάτου Boissonade ἐν τῇ Σορβόνη, φαίνεται θηλάσας ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, τὴν ὁποίαν διδάσκει μὲν μετὰ πολλῆς κρίσεως, πλουτίζει δὲ ἐνίοτε καὶ διὰ συγγραφῶν, ἐξ ὧν εἶδομεν μίαν ἀξίαν μεταφράσεως καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς, τὴν περὶ Πολέμωνος, Στωϊκοῦ φιλοσόφου καὶ περιηγητοῦ, ἀκμάσαντος ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Ὁ Κ. de Presle, οὗ τινος τὸ περὶ τῶν ἐν Μεσσηνί Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν ἀξιόλογον σύγγραμμα πρὸ πολλοῦ γινώσκουμεν ἐν Ἑλλάδι, οὐ μόνον τὴν ἀρχαίαν ἀλλὰ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικὴν καλλιεργεῖ, προφέρων μάλιστα ὅπως ἡμεῖς, καὶ ἐνοῶν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδιωτισμοὺς τῆς καθομιλουμένης καίτοι μηδέποτε ἐπισκεφθεὶς χώραν Ἑλληνικὴν. Διὰ τοῦτο ἀξίας σημειώσεως θεωρῶ δύο αὐτοῦ μετάφρασεις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ εἰς τὸ ἡμέτερον ἰδιωμα, τὴν τῶν ἀποφθεγμάτων τοῦ La Rochefoucauld, καὶ τὴν Περὶ τῶν Χρῆων τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Σιλβίου Πελλίκου, ἣν τινα ἐπεξεργάσθη μετὰ τοῦ Κ. Dehèque. Ὁ Κ. Lenormant, ἐκ τῶν διακεκριμένων τῆς Γαλλίας λογίων, ἑφορος τοῦ Μουσείου τῶν ἀρχαιοτήτων, δις περιηγηθεὶς ἄλλοτε τὴν Ἑλλάδα, ἐνέκυψεν εἰπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων καὶ πολλὰ ἐξέδωκεν ἀρχαιολογήματα. Ἀλλὰ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, εἰ καὶ νεώτερος τὴν ἡλικίαν, οὐ μόνον τοὺς ἀρχαίους ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν νεωτέρων συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος ἐμελέτησε, καὶ ἀπὸ στήθους πολλάκις τὸν ἤκουσα ἀπαγγέλλοντα μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἄσματα τοῦ Ῥήγα καὶ ποιήσεις τοῦ Παγκρατῆ ἢ τῶν Σούτσων. Λέγω δὲ μετ' ἐνθουσιασμοῦ διότι εἰς ἄκρον φιλέλλην ὁ νεανίας, συνεχῶς ὑπερασπιζόμενος ἡμᾶς καὶ ἀντικρούων τὰ καθ' ἡμῶν ἐκτοξευόμενα δι' ἐνθέρμων λόγων ἐν τῇ Union. Ὁ Κ. Rossew St. Hilaire, καθηγητὴς ἐν τῇ Σορβόνη, ἐρμηνεύει τὸ ἔτος τοῦτο τὰ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων. Ὀνομάσας ποτὲ ὠραιότατην τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν προσέθετο ὅτι ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἐγκεντρίζεται εὐδοκίμως παρ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου στελέχους (est greffée sur l'ancienne souche). Ἀλλὰ καὶ ἄλλους Ἑλληνιστάς καὶ φίλους τῶν Ἑλλήνων εὐτυχῶς ἐγνώρισα ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς K. Lenormant, ὅπου πολλάκις εἶδον αὐτὴν προσδρεύουσαν μετὰ σπανίας χάριτος καὶ προσηνοῦς ἀφελείας, καὶ προκαλοῦσαν τὴν πρὸς τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς λατρείαν διὰ τοῦ ἱλαροῦ καὶ διαυγοῦς αὐτῆς βλέμματος.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

Αἱ κηδεστῖαι συνήθως γίνονται ἐκ συνθήκης τῶν γονέων· διότι, μὴ οὖσης συγχωρητῆς τῆς μεταξὺ νέου καὶ νεάνιδος διακοινώσεως αἰσθημάτων, σπανίως γίνεται γάμος ἐκ συμπαιδείας, πλὴν ἐὰν ὁ νέος ἐλεύθερα φρονήματα ἔχων, μὴ ὑπέλκη τοῖς γονεῦσιν εἰς τὰ περὶ τὸν γάμον, ἀλλὰ θελήσῃ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ ἐξελέξατο (ἰδὲ Τερεντίου Andria ι. 5). Ἡ νεάνις δὲ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἔχει ἰδίαν θέλησιν, οὐδὲ καὶ ἐρωτᾶται. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ὅθεν λέγει ἡ Ἑρμιόνη (Εὐριπ. Ἀνδρομ. 987).

« Νυμφευμάτων μὲν τῶν ἐμῶν πατὴρ ἐμὸς
Μέριμνα ἔχει, κοῦκ, ἐμὸν κρίνειν τάδε. »

Ἐννοεῖται ὅτι συμβαίνει οὕτως ἐνίοτε ἐξαιρέσεις. Διεξάγονται δι' αἱ προμνηστεῖαι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ προξενίας, μάλιστα δ' ἀπὸ μέρους τῆς νεάνιδος. Αἱ ἔργον τοιοῦτον ποιοῦμεναι ἐκαλοῦντο προμνηστριαὶ ἢ προμνηστρίδες (Πολυδ. Γ', 34), ὅπερ ὅμως ἔργον, ὡς καὶ τανῦν, οὐκ ἐνομιζέτο ἐντιμὸν, οὐδ' εὐπολόγητον (Πλάτ. Θεαιτ. 2. 150).

Ἀφ' οὗ δ' ἀμφοτέρωθεν συναινέσωσιν, ἔρχονται ἀπὸ μέρους τοῦ νέου εἰς τῆς νεάνιδος εἰς ἱερῆς, ὁ ἀνάδοχος, ἢ ὁ μέλλων παρὰ νύμφος (κοιμήτορας) τοῦ νέου μετὰ συγγενῶν, ἢ ἄρραβωνίσσας τοὺς νέους. (Παράνυμφος δὲ γίνεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀναδόχου, ἢ αὐτὸς ὁ ἀνάδοχος, ἢ ἐν ἐλλείψει τοιοῦτων φίλος τις). Ἀφ' οὗ δ' ὁ ἱερὸς εὐλογησῇ, αὐταλλάσσονται τὰ δακτύλια· καὶ τὸ μὲν τῆς νεάνιδος δίδεται εἰς τὸν παρὰ νύμφον, τὸ δὲ τοῦ νέου κρατῶν ἐπ' αὐτοῦ ὁ αὐτὸς παρὰ νύμφος, κομίζει εἰς τὴν μητέρα τῆς νεάνιδος. Ὁρίζεται δ' ἡ προθεσμία ἡ μέχρι συζεύσεως· παρατίθεται τράπεζα, καὶ γίνεται πρόπαισις ὑπὲρ τῶν νέων· διανέμονται περρυγμένα λεπτοκάρυα (β) καὶ γλυκίσματα εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐλθόν-

(α) Οἱ πρὸς ἀνέμερον οἰκοδομήματος τινος ἐργάζονται καὶ χαλκοφόροι χρεῖαν ἔχουσιν. Ἀποδεχόμενοι οὖν καὶ οἱ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος τὸν γάμον τοῦτ' ἔστιν, χρησιμεύοντά τι ἴσως πρὸς τὴν ἀνέμερον τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὑπὲρ οὗ τοσοῦτος πόντος καταβάλλεται. Καλὸν ἦν, εἰ πανταχοῦ ἐκ τῆς ἐλευθερίας καὶ δούλης Ἑλλάδος ἐδημοσίεον τὰ διάφορα αὐτῶν ἔθνη, ἢ χρησιμεύουσι πάντως τοῖς συγγράμμασι καὶ διδάσκουσι περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων. Διὰ καὶ προσφώνῃ τὴν παρούσαν διατριβὴν τῆς ἐκδοῦς μοὶ Κυρίᾳ Ε. Καστρίχη, τὸ μᾶλλον τοῦτο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδάσκοντι, ἢν ἀποδέξεται πάντως ὡς μικρὸν τιμήματι μεγάλῃς εὐγνωμοσύνης.

(β) Ὁ μακαρίτης Βαρδαλάχης τὸ τοῦ Ἐνοχλοῦτος (Κ. Ἀναθ. Βιβλ. Β', 4. § 29) « κάρυα διαφύων οὐκ ἔχοντα » μεταφράζει « κάρυα » ὡς « κάρυα » καὶ στίγμα εἰς τὴν μέσην, « κάρυα » τὸν Πολυδεύκη λέγοντα « κάρυα τὰ οὐκ ἔχοντα διαφύων, ὡς ἂν αὐτὰ τὰ λεπτοκάρυα, ἢ μᾶλλον τὰ καστάνια ἐνομαζόμενα. » Ἀλλ' οὐδὲ τὸ πρῶτον· διότι εἰς τὸ μέρος τὸ Μισσηνικὸν, πρὸς Α. τῆς Κερατοῦδος, τανῦν δὲ μέρος τῆς Κερατοῦδος, καὶ μὲν λεπτοκάρυα πλείστα εἰσι, καστάνια δὲ οὐκ εἰσὶν.

Νὰ μάθης καὶ τὰ τραγῳδία, πῶς πίνετ' ἡ ἀγάπη.

Ἀπαὶ τὰ μάτια πίνεταί, 'ς τὰ χεῖλη κατεβαίνει,

Κι' ἀπαὶ τὰ χεῖλη 'ς τὴν καρδίαν, καὶ 'ς τὴν καρδίαν ῥιζώνει (α).

Κάμνουσι δὲ τρεῖς γύρους. Εἶναι δὲ ἡ νύμφη κεκαλυμμένη τὸ πρόσωπον (ἀλλὰ τοῦτο ἤδη ἐκλείπει) καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς κρατεῖ αὐτὴν ὁ γαμβρός, ἀπὸ τῆς ἄλλης δὲ εἰς τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ (οἱ γονεῖς τῆς νύμφης δὲν συνοδεύουσιν αὐτήν), ἡ ὁ παρὰ νύμφος ἡ ἀδελφὸς αὐτῆς. Μετὰ τὸ τέλος τῶν τριῶν γύρων οὗτος μὲν ὁ χορὸς διαλύεται, ἄρχονται δ' ἄλλοι ὑπὸ λύραν, διακοῦντες καὶ μέχρι πρωῒας. Κατὰ τὴν νύκτα ταύτην ἐπιτρέπεται τοῖς συμπεθεροῖς νὰ ζητῶσιν ὅ,τι ἂν θέλωσιν, ἤτοι ἰχθὺς ζῶντας, νῆσσαν κτλ. (ὅ,τι ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθῇ), ὅπερ γινώσκοντες οἱ ἐστιῶντες προετοιμάζουσιν αὐτά. Καὶ ἐν γένει οἱ περὶ τὸν γαμβρὸν περὶ πολλοὺ ποιοῦνται ὅπως μὴ δυσαρεστήσωσι μηδὲνα τῶν ἐστιωμένων. Οἱ παριστάμενοι καὶ ὑπηρετοῦντες αὐτοῖς ὀνομάζονται παραστάται. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ γαμβρὸς μετὰ τοῦ παρὰ νύμφου ὀφείλει νὰ παρίσταται ὅρθιος· κἀκὴνται δὲ δι' ἀδείας μόνον τῶν συμπεθερῶν. Περί τὸ λυκαυγὲς χορεύουσι καὶ πάλιν τὸ κοτσάγγελλο, τραγῳδοῦντες τὸ «*χάραξεν ἡ ἀνατολὴ κτλ.*» ὅπερ δηλοῖ τὴν συζυγικὴν πίστιν. Ἐπειτ' ἀναχωροῦσιν, ἀφ' οὗ ἀναρτήσωσιν εἰς ξύλον μακρὸν διὰ κλωστής μῆλα, ἀπίδια, κρέας, ἰχθὺς, ὄρνιθα καὶ ὅ,τι ἂν ἄλλο εὕρωσι, καὶ στολίσαντες αὐτὸ δι' ἀννημένων κηρίων ἐξέρχονται, καὶ αὐτοὶ κρατοῦντες εἰς χεῖρας τοιαῦτα (ἀλλὰ ταῦτα γίνονται παρὰ τοῖς κοινοτέροις). Παίζουσιν δὲ τῆς λύρας ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, καὶ ἐξακολουθοῦσι τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια ἐπὶ πολὺ ἔτι, μέχρις οὗ διαλυθῶσι. (Ἔπεται τὸ τέλος).

ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΤΡΟΠΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ. Πρὸ τινων ἡμερῶν, γράφουσιν αἱ τελευταῖαι τῆς Γαλλίας ἐφημερίδες, μεταπράδος ῥοδρόμου. Ἀφοῦ δὲ ἐπώλησαν ὅλας τὰς πραγματείας, ἀπεφάσισαν νὰ μεταβῶσιν εἰς Σεγόραν ἐκ νῆρ, θέλων νὰ οἰκονομήσῃ τὰ ἔξοδα τῆς ὁδοπορίας. Καίσαροδούου, καὶ ν' ἀποκατασταθῶσιν ἐκεῖ. Ὁ αἰεῖπε πρὸς τὴν σύζυγόν του· «*Δὲν θέλεις νὰ γείνης πραγματεία, καὶ νὰ ζαρωθῇς ἐντὸς κανίστρου ὥστε νὰ σὲ μεταφέρω ἀνεξόδως εἰς Σεγόραν;*» Ἡ γυνὴ εὐροῦσα τὴν ιδεάν λαμπρὰν συγκατετέθη νὰ γείνη πραγματεία· καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἰσχνὴ καὶ μικρά, ἐχώθη εἰς τὸ κανίστρον, τὸ ὅποιον σκεπάσας ὁ σύζυγος μὲ παλαιόπανον τὸ ἔφερεν εἰς τὸν σταθμὸν. Ζυγισθέντος δὲ τοῦ κανίστρου, α 20 χιλίογραμμα! ἀνεφώνησεν ὁ ἐπιστάτης, καὶ ἔθεσεν αὐτὸ

(α) Παραπλήσια λέγει καὶ ὁ Μόσχος (Εἰδ. Α'. 16—17). «*Καὶ περὶ τοῖς ὅς ὄρνις ἐφίπταται (ὅ ἔρω) ἄλλον ἀπ' ἄλλου ἄνευ· ἡ δὲ γυναικίς, ἐπὶ σπλάγχνοις δὲ κἀθηται.*»

ἐπὶ τῆς φορτηγοῦ ἀμάξης, ἥτις ἔμελλε νὰ τὸ μεταφέρῃ εἰς Σεγόραν ἀντὶ δέκα λεπτῶν.

Εἰς Σεγόραν ἐπειδὴ ὁ μεταπράτης δὲν εἶχε δύναμιν νὰ ἀνασηκώσῃ μόνος τὸ κανίστρον, ἤλθεν εἰς βοήθειάν του εἰς τῶν φυλάκων, ὅστις ἰδὼν τὸ παράδοξον σχῆμα τοῦ κανίστρου τὸ ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ὤμων του ὡς ἂν ἦτο εὐτελὲς τι ἐμπόρευμα, καὶ ἐπροχώρει πηδῶν, οὕτως ὥστε τὰ μέλη τῆς ζωῆς πραγματείας κατεπληγόνοντο. Τοῦτο ἰδὼν ὁ μεταπράτης, «*Εὐχαριστῶ, εἶπε, ἀπόθες τὸ κανίστρον μου ἐδῶ, καὶ ἔλθε νὰ σὲ κεράσω.*»

Καὶ ὁ μὲν φύλαξ ἀπέθεσε τὸ φορτίον καὶ ἀπεμακρύθη, ὁ δὲ μεταπράτης ἀνοίξας τὸ κανίστρον ἠλευθέρωσε τὴν προσφιλῇ του Εὐαν. Ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ δύο σκιρτῶντες διότι ἐπέτυχε τὸ στρατήγημά των. Τὸ συμβάν τοῦτο εἶναι ἱστορικόν.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΔΙΚΗ. Εἰς τὰς μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν διαφορὰς τὰς ὁποίας δικάζουσι τὰ δικαστήρια, ὁ σύζυγος κατακρίνεται συνήθως ὡς αὐστηρὸς, θυμώδης, βίαιος καὶ τὰ τοιαῦτα· αἱ ἐξαιρέσεις εἶναι σπάνιαι. Εἰς τὰς σπανίας δὲ ταύτας καταλογιστέον μίαν, περιεργωτάτην, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωμεν τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον εἰς τὰς Γαλλικὰς ἐφημερίδας.

Γυνὴ τις, ἀξιόυσα ὅτι ὁ νόμος ἔπραξε κἀκίστα ἀναθεῖς εἰς τὸν ἄνδρα ἐξουσίαν οἰκογενειάρχου καὶ πατρός, ἀπεστάτης κατὰ τοῦ κώδικος καὶ ἐνίδρυσεν αὐτὴν ἀπόλυτον δέσποιναν τοῦ οἴκου καὶ τύραννον τοῦ συζύγου της, τὸν ὅποιον κατεδίκασεν εἰς ξηρὸν ὕψος καὶ κερὸν, τὸν ἔδειρε, τὸν ἐδίωξεν ἀπὸ τῆς οἰκίας, οἰκειοποιήθησα καὶ δαπανήσασα διὰ μόνην αὐτὴν ὑπὲρ τὰς 40 χιλ. δραχμῶν κατ' ἔτος· τὸν δὲ σύζυγον κατεδίκασα εἰς τὰ ἑξῆς·

1—Νὰ τρώγῃ εἰς τὸ μαγειρεῖον.

2—Νὰ κοιμάται εἰς τὸ κατώγειον.

3—Νὰ ἔχῃ στρώμα ἀχύρινον.

4—Ν' ἀλλάζῃ καθαρὰ κατὰ δεκαπέντε ἡμέρας.

5—Νὰ φορῇ παλαιόρουχα ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα πωλοῦσιν οἱ ἑβραῖοι.

6—Νὰ φορῇ ὑποδήματα παμπάλαια.

7—Νὰ μὴ ἔχῃ ποτὲ λεπτὸν, μήτε διὰ ξύρισμα ἢ κουράν.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ νὰ ζῇ χειρότερα καὶ τοῦ τελευταίου ὑπηρετοῦ.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ ταλαίπωρος σύζυγος ὁ ὁποῖος, πρᾶγμα παράδοξον, ὄχι μόνον πνεῦμα ἀλλὰ καὶ γενναίότητα εἶχε, διότι τὸ 1834 ἔτος ἠδραγάθησε κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Λουγδούου, ἐτόλμησέ ποτε νὰ ὑποβάλλῃ εὐσεβᾶτως παρατηρήσεις, ἡ καλὴ του σύζυγος ἔχυσεν ἐπάνω του ὀλόκληρον χύτραν με θερμότατον ῥόφημα, καὶ λαβοῦσα τὸ πτυάριον τῆς θερμάστρας κατεπλήγωσε τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας του.

Ἄλλος ἀντ' αὐτοῦ θὰ τὴν ἐχειροτόνει βεβαίως χωρὶς νὰ προστρέξῃ εἰς τὰ δικαστήρια. Αὐτὸς ὅμως ἐπροτίμησε νὰ ζητήσῃ τὴν προστασίαν των, ἅτινα κατεδίκασαν τὴν παράδοξον γυναῖκα, ἂν καὶ ὄχι παραδοξοτέραν τοῦ ἀνδρός της.